

דף נז

ק. מה דינם של עבדים לענין יינם ולענין טומאת רוקם ומדרסם?

הלוקח עבדים מנכרי, וכן בני שפחותיו; היין שנגעו בו, אם מלו ולא טבלו, עבדים גדולים היודעים בטיב עכו"ם ומשמשיה – היין אסור. קטנים שאינם יודעים בטיב עכו"ם ומשמשיה – לדברי רב, עבדים הניקחים יינם אסור בשתייה, ובני שפחות מותר הואיל וגדלו אצל יהודים הקלו בהם. ולשמואל, כל קטנים שאינם יודעים בטיב ע"ז – מותר.

מלו וטבלו; לרב, יינם מותר. ולשמואל, עבדים גדולים שלקחם מן הנכרי – יינם אסור עד שתשקע עבודת כוכבים מהם, כלומר שיעברו י"ב חדש.

א. רבנו חננאל פסק כשמואל (ומובאת דעה זו בטור. וע"ע בשו"ת עמודי אור מא, א), שכן נראה שסובר רבי יהושע בן לוי. ואילו ר"ת פסק שאין צריך שיקוע. וכתבו התוס' שכן מנהג בני אשכנז.

ב. כתבו הרשב"א והריטב"א: כל זה אמור בנגיעתם ביין שלנו, אבל יינם לעולם אסור בהנאה בגזרה מוחלטת.

ג. נכרי שנתגייר כדין, שמל וטבל – יינו מותר מיד וא"צ לחכות זמן כדי שתשתקע עבודת כוכבים, אפילו לשמואל (תוס').

ויש אומרים אפילו מל ולא טבל אין מגעו אסור בשתייה (עפ"י רא"ש; תוס' סד: ד"ה אין; רמ"א יו"ד קכד, ב ש"ך וט"ז). ויש חולקים (ער"ן ותוס' שם).

רוקן ומדרסן; מלו וטבלו – טהור. מלו ולא טבלו – נחלקו שתי לשונות בגרסת הברייתא אם טמא או טהור (ברשות הרבים. ר"ן. ועתוס' ורש"ש), שהקלו לענין טהרות שלא לשורפן (עתוס').

פסק רבנו תם כדעת המטהרים, שהרי טומאה זו מדרבנן. והרמב"ן פסק שטמא, כי לפי לשון זו אין צורך לומר שרב ושמואל נחלקו, הלכך יש לנקוט כדעה זו.

דף נח

קא. מה דין היין באופנים הבאים?

א. עכו"ם שנגע או שכשך ביין לצורך כלשהו ולא לכוונת ניסוך, כגון לראות שיש שם יין, או כדי לטועמו.

ב. נגע ביין וכסבור משקה אחר הוא.

ג. הריק יין מכלי לכלי ולא נגע בו, בכוונה שלא בכוונה.

ד. נתן לתוכו מים למוזגו.

א. עכו"ם שנגע ביין לצורך מסוים שלא לכוונת ניסוך; בתחילה התירו רבא בהנאה, אך לא בשתייה. ולבסוף חזר בו מכח קושיות אביי והודה לדברי החולקים עליו לאסור (כהוראת רב הונא בר חיננא ור"ה בריה דרב נחמן).

א. לפי גרסת התוס' ופירושם, אף מתחילה לא סבר רבא להתירו אלא כשנתערב ביין התר, ולבסוף הסיק לאסרו גם כשנתערב. אלא מוכר את התערובת לנכרי מלבד דמי היין האסור המעורב בו, כרשב"ג.

ב. אם הנכרי היה עוסק ביין לצורך ישראל כגון שמדדו בשבילו, או אם היה טרוד בעבודתו –

אין תולים שדעתו לניסוך ומותר בהנאה. מלבד לדעת ר' נתן האוסר בהנאה, ורבי שמעון המתיר אף בשתיה (ערא"ש ור"ן, עפ"י גמ' להלן ס: נו. י"א שהעיקר תלוי בטירדה, וי"א שהעיקר תלוי אם לשתיית עצמו או בשביל ישראל. ויש מבחינים באופנים אחרים. ועתוס' נט: ד"ה נקטוה), מחלוקת ראשונים בהכנסת יד ליין כדי להציל דבר שנפל לתוכו, האם חוששים לניסוך, אם לא – משום טירדה או משום שלא נתכוין ליגע).

ב. נגע ביין כסבור משקה אחר הוא – מותר בהנאה ואסור בשתיה.

ג. הריק מכלי לכלי בכוונה (כדי לשתותו וכדו') ולא נגע ביין – יש אומרים שאינו אסור אלא בשתיה (עפ"י ר"ת ורא"ש. לפירושם אין אסור בהנאה אלא במקום חוששים שמא נגע, כמעשה שהיה שראוהו מריק וסברו שהוא ישראל, ולא היה מוטל עליהם הדבר לשים לב שלא יגע), והתוס' הקשו על כך והוכיחו שאסור אף בהנאה, שמא הריק בכוונת ניסוך. שלא בכוונה – מותר אפילו בשתיה, שכל 'פחו' שלא בכוונה לא גזרו בו חכמים.

ד. נתן בו מים למוזגו; היין אסור משום הרחקה, כדי שלא יתעסק עם יין של ישראל ויגע בו.
א. יש אומרים שאסור רק בשתיה (ערש"י, ר"ת ורא"ש. ורק משום קנס הורו רבי ירמיה ורבי יוחנן במקומות מסוימים לאסורם אף בהנאה). וי"א שאסור אף בהנאה (עתוס' וש"ר). הרמב"ן הביא דעה שבדיעבד מותר ולא אסרו אלא לכתחילה, ודחה שיטה זו.
ב. כתב הרמב"ן: נראה שלא גזרו כן אלא במזיגה בכוס, כפי הדרך, אבל לא כששפך מים לחבית. וכן כתב הר"מ מקוצי (מובא בתוס' ס סע"ב) שאם זרק מים ליין שלא בכוונה מזיגה – מותר היין בשתיה.

קב. האם גידולי בצרה חייבים במעשרות? ומה דינם של גידולי חו"ל?

בצרה היא עיר מארץ אדום ואינה 'בצר' שבארץ ישראל. מפשט הסוגיא היה נראה שפירותיה פטורים ממעשרות. ואולם כבר עמדו הראשונים על כך שבכמה מקומות משמע שפירות חו"ל חייבים במעשר, ואפילו פירות שחיובם אינו אלא מדרבנן. ותרצו באופנים שונים; – רבנו תם תירץ שפירות חו"ל חייבים, ורק בדמאי הקלו שאינו נוהג בחו"ל (מלבד מינים מסוימים שמתעשרים דמאי בכל מקום. ע' דמאי ב,א). עוד הביאו התוס' מהר"ר דוד ממייילן שכוונת הגמרא רק ביחס לקולות מסוימות הנוהגות בפירות חו"ל, כגון אוכל והולך ואח"כ מפריש, אבל עיקר חיוב מעשרות קיים גם בחו"ל. ולבסוף כתבו התוס' בכמה פנים ליישב טעם המנהג שאין מפרישין מעשר בחו"ל כל עיקר. והביאו מהירושלמי שביטלו לתרומות ומעשרות בחו"ל, ואפשר שמשום כך המנהג להקל ולא להפריש תו"מ בחו"ל. ור"י כתב שלא חייבו במעשרות אלא במקומות הסמוכים לא"י (כבצרה), אבל הרחוקים – פטורים.